

כהנא חי מאד - פרופ' אביעד הכהן

שופך דם האדם, באדם דמו יישפך, כי בצלם אלוקים, עשה את האדם". לא לחינם פסוקים אלה " מהדהדים בחלל העולם מימי בראשית, וקולם הולך מסוף העולם ועד סופו. רוצח הוא רוצח הוא רוצח. אין זה משנה מהו גזעו, לאומו, דתו, אזרחותו, מינו או צבע עורו. הניסיון להבדיל בין רוצחים "אידיאולוגיים" לבין "סתם רוצחים", או בין רוצחים יהודים ושאנים יהודים, מגמד את המעשה הנורא ולא אחת אף מזמין למצוא לו צידוקים, צידוקים שאינם בקומם. אם בכלל יש מקום, ולא ברור כלל שיש מקום, להבחנה בין "רצח על רקע אידיאולוגי" או "על רקע חילול כבוד המשפחה" לבין "סתם" מעשה רצח על רקע פלילי, הרי שיש להטות את הכף דווקא לטובת החמרת הענישה ב"פשע אידיאולוגי", ולא לצד ההקלה. "פשעי השנאה" האינטנסיביים שאירעו בימים ובשבועות האחרונים, למן שרפת כנסיית הלחם והדגים בכפר נחום, דרך דקירתה למוות של שירה בנקי, נערה בת 16 מירושלים ושריפתו חיים של התינוק בכפר דומא (ופציעת בני משפחתו באורח קשה), הם תזכורת נוספת, צורבת וכואבת, לקלות הבלתי נסבלת שבה מתייחסים אלינו לעבירות מסוג אלה, ולמחרים ה"זול" של החיים. שום אידיאולוגיה שבעולם, בוודאי לא התעטפות באצטלת תורת ישראל, אינם יכולים להצדיק קיפוח חיי אדם, כל אדם שנברא בצלם. במידה רבה, רוצח שעושה מעשה הנפשע לשם "אידיאולוגיה" כזו או אחרת, מבקש לרומם את מעשהו. כתוצאה מכך גם המוטיבציה שלו לעשיית הפשע עולה, וקיים סיכוי רב יותר שהוא יזכה לעידוד ותמיכה מהסובבים אותו. למרות זאת, בציבור – וגם אצל רשויות אכיפת החוק – נוצרים לא אחת רגשות אמפטיה וסלחנות לרוצחים "אידיאולוגיים". במקרים קיצוניים טרוריסטים אלה אפילו הופכים להיות מושאי הערצה בקרב בני נוער ואחרים שרואים בהם דמות ראויה לחיקוי, המוכנה להקריב את כל אשר לה, לרבות סיכון חייה או שלילת חירותה, לשם מילוי מטרה שנראית בעיניה ראויה ונאצלת. הגיעה העת לשנות יחס זה, שפגיעתו בערך קדושת החיים, בשלטון החוק ובשלומה וחוסנה של החברה הישראלית, רעה מאד. עד היום, בשל סיבות שונות, התייחסו מערכות אכיפת החוק בישראל – גם המשטרה והשב"כ, גם בתי המשפט – בסלחנות רבה כלפי טרוריסטים יהודיים. יש שיראו בכך הד היסטורי לסלחנות שהייתה כלפי אנשי המחתרות בתקופת טרום המדינה. אחרים תולים זאת ב"גילוי ההבנה" כלפי מעשים שנועדו, על פניהם, כך לפחות לטענת עושיהם, להגן על ביטחון המדינה ושלומה, והרצון הטבעי, המובן מאליו, להימנע ככל שניתן מעריכת "השוואות" בין מחבלים ג'יהאדיסטים צמאי דם, מפוצצי אוטובוסים, רוצחי ילדים ואנשים חפים מפשע, לבין מי שנחשבים, לא בהכרח בצדק, כפועלים ממניעים ראויים לשם הגשמת מטרות נעלות, גם אם האמצעים שבהם הם נוקטים להגשמת מטרות אלה פסולים מעיקרם. תנועת הפונדמנטליסטים היהודים חיה וקיימת. רעיונותיה, כך מסתבר, מציתים את דמיונם של טרוריסטים יהודים. חלק לא מבואל מהם, כמו יונה אברושמי, דוד בן שימול, יעקב טייטל, חברי "המחתרת היהודית" ו"מחתרת בת עין", עמי פופר וברוך גולדשטיין, הסמיכו מחשבה למעשה ונטלו את החוק לידיהם, לעתים קרובות במחיר רצח וחבלה חמורה בחפים מפשע. לרשויות אכיפת החוק אמצעים רבים לטפל בטרור, גם כאשר מבצעיו הם יהודים. אלת הצדק היא עיוורת. עקרון השוויון בפני החוק, שניצב בתשתיתו של כל שלטון חוק ראוי לשמו, מחיל את החוק באופן שוויוני על הכל. החוק אינו מפלה בין בני לאומים או דתות שונים, ואינו מבחין יהודים לשאינם יהודים. כשמדובר במעשים שעשויים להיכנס להגדרת 'מעשי טרור', החוק מאפשר לרשויות מרחב פעולה גדול ביותר. תקנות ההגנה (שעת חירום), פקודת מניעת טרור וחוק העונשין, הם רק חלק מהחוקים שמאפשרים למופקדים על ביטחון המדינה לנקוט באמצעים שונים, חלקם בלתי דמוקרטיים בעליל, כדי לאתר מפגעים פוטנציאליים ולמנוע מעשי טרור. האזנות סתר, מעצרים מנהליים והחרמת כספים ורכוש, הם רק חלק מהארסנל. כאשר מדובר בניסיון להרשיע אדם בהשתייכות ל"ארגון טרור", המצב מסובך יותר. לשם כך יש להוכיח קיומה של מחתרת מאורגנת. כמו תמיד, הקושי הגדול מתמקד בראיות. לצד איתורו של העבריין הבודד, קשה מאד להוכיח קיומה של "מחתרת" מגובשת, שתהפוך את העבריין היחיד לחבר או שותף ב"ארגון טרור". על מנת להוכיח קיומו של ארגון טרוריסטי, יש להוכיח שמדובר בהשתייכות לקבוצה מגובשת, מתואמת, שמקיימת הירארכיה מסוימת בין חבריה, ומשתמשת בפעולותיה "במעשי אלימות העלולים לגרום למותו של אדם או לחבלתו". חלק מהניסיונות לקבוע בעבר קיומה של "מחתרת יהודית", היה יותר גימיק תקשורתי מאשר התארגנות שעונה על דרישות החוק. האתגר הגדול שניצב כעת בפני רשויות החוק הוא לאתר את כל השותפים למעשי הטרור. אם תימצאנה ראיות שיש בהן ממש, ניתן יהיה להעמיד אותם לדין על שותפות לקשר העבריין, למעשים עצמם ולמצער אם ידעו על הכוונה ולא עשו דבר, על אי מניעת פשע. פעולה

נחרצת מעין זו מתחייבת לא רק מכוח ערכים דמוקרטיים, שהזכות לחיים וכבוד האדם הם מעיקריהם, אלא גם מערכי היסוד שניצבים בתשתית עולמה של תורת ישראל. את החומרה שבעבירת הרצח היטיב לבטא הרמב"ם-רבי משה בן מימון, מגדולי חכמי ישראל בכל הדורות: "עבודה זרה, עריות או חילול שבת - עונות הן מעבירות שבין אדם למקום. אבל שפיכות דמים - מעבירות שבינו לבין חברו. וכל מי שיש בידו עוון זה, הרי הוא רשע גמור, ואין כל המצוות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עוון זה", והוא מוסיף: "ואין לך דבר שהקפידה תורה עליו כשפיכות דמים, שנאמר 'ולא תחניפו את הארץ, כי הדם הוא יחניף את הארץ' ". למגינת לב ולמרבה הצער, יש לא מעט יהודים שמקפידים להדר ולדקדק, בקלה כבחמורה, בהלכות גיור, נישואין וגירושין, שבת וכשרות, אך מקלים ראש, לעתים כדי זלזול ממש, בהלכות כבוד האדם – כל אדם באשר הוא אדם - והשמירה על חייו. אם חפצי חיים אנחנו, ואם ערכיה, טובתה ושלומה של מדינת ישראל עומדים לנגד עינינו, ערכים יהודיים ודמוקרטיים כאחד, שומה על כולנו ללמוד ולהרהר מחדש בעקרונות היסוד של כבוד האדם והשמירה על חייו, להטמיעם וליישמם, הלכה למעשה. ולא המדרש עיקר, אלא המעשה